

Подальші дослідження порушених у статті питань варто спрямувати на вивчення характеру зовнішньоекономічної політики країни в умовах розвитку інтеграційних процесів та визначення межі застосування відкритості економіки країни і захисних заходів, у рамках яких буде здійснюватися ефективне стимулювання прогресивних структурних змін в економіці взагалі і у зовнішньоекономічних відносинах зокрема, створення сприятливих умов для поступального органічного інтегрування економіки України у світову систему господарювання, підвищення рівня конкурентоспроможності українських ринкових структур до рівня розвинутих зарубіжних країн.

Список використаних джерел

1. *Абрамов В. Л.* Мировая экономика : учеб. пособие / В. Л. Абрамов. - 3-е изд. - М. : Дашков и К°, 2006. - 312 с.
2. *Брегедда А. Ю.* Основи політології : навч. посіб. / А. Ю. Брегеда. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2000. - 312 с. - Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/125/78/>
3. *Гребельник О. П.* Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник / О. П. Гребельник. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 384 с.
4. *Дідківський М. І.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / М. І. Дідківський. - К. : Знання, 2006. - 462 с.
5. Закон України про зовнішньоекономічну діяльність. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Закон України "Конституція України" від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. *Одягайло Б. М.* Міжнародна економіка : навч. посіб. / Б. М. Одягайло. - 2-ге вид., випр. і доп. - К. : Знання, 2006. - 407 с.
8. *Письмаченко Л. М.* Державне управління зовнішньоторгівельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль : монографія. - Донецьк : Тов. "Юго-Восток, ЛТД", 2008. - 366 с.
9. Рыночная экономика : учеб. пособие. - 2-е изд., доп. и испр. - М., 1995. - 224 с.

Марк Мироненко,

кандидат економічних наук, докторант НАДУ

Економічне зростання і соціальний прогрес

У статті розглядаються питання взаємозв'язку економічного зростання та соціального прогресу, головним у яких є якість людського потенціалу.

Ключові слова: економічне зростання, соціальний прогрес, матеріальний добробут, соціальні проблеми, якість життя.

Examined the relationship between economic growth and social progress in the main which is the quality of human potential.

Key words: economic growth, social progress, material prosperity, social problems, quality of life.

Постановка проблеми. Економічне зростання і соціальний прогрес тісно пов'язані один з одним. У будь-якому суспільстві економічне зростання не тільки примножує матеріальні блага, а й створює умови для соціального розвитку. Постулат сталого економічного зростання є основною концепцією цілої низки напрямів економічної думки. Ще у XVIII ст. А.Сміт сформулював принцип, згідно з яким безперервне зростання багатства є рушійною силою і необхідною умовою суспільного розвитку.

Він писав, що "процвітаюча держава в дійсності є веселою, турботливою для різних верств суспільства, а держава з нульовим зростанням - безрадісна, а з падаючим - меланхолійна". Такий підхід показує, що метою економічного зростання є не самі господарські досягнення, а в кінцевому рахунку - суспільство [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури свідчить, що ідеї для дослідження соціального та економічного зростання містяться в працях зарубіжних економістів, таких як Б.Дікон, М.Халс, П.Стабс [1], Теренс М.Ганслі [2], А.Сміт [5], Джозеф Е.Стігліц [6], П.Спікер [7]. Зазначена проблема, яка порушена в наукових дослідженнях зарубіжними вченими, набуває все більшого поширення у вітчизняній науці. Результати багатьох досліджень проблеми ефективного державного регулювання розвитку країни викладені в працях О.Амоши, С.Білої, Д.Богині, В.Бодрова, В.Гейця, М.Корецького, Е.Лібанової, І.Радіонова [4], Ю.Наврузова, В.Олуйка, В.Юрчишина та ін. Проте недостатньо висвітленими залишаються питання передумов виникнення соціальної нерівності та забезпечення умов економічного зростання. Це зумовлено насамперед тим, що з розвитком суспільства змінюються і передумови, що спонукають до виникнення нових труднощів у формуванні соціально-економічної стабільності.

Метою статті є дослідження проблеми економічного зростання та соціального прогресу, а також розробка певних рекомендацій щодо покращення існуючої ситуації в країні.

Виклад основного матеріалу. Соціальний прояв економічного зростання полягає у збагаченні потреб людини, розширенні свободи вибору, звільненні від соціальної нерівності. Прогрес у сфері споживання показує ступінь вивільнення населення від матеріальної скрути, бідності та голоду.

Потреби людини формуються під впливом соціальних, економічних і природних умов життя. Вони поділяються на незамінні (абсолютні) і соціально зумовлені (відносні). До першої категорії належать потреби людини в їжі, одязі, житлі. Як тільки ці потреби задовольняються, суспільство шукає можливості для подальшого економічного зростання [2; 3].

Зі збільшенням доходів на душу населення попит починає зміщуватися до найбільш складних і різноманітних життєвих благ (телевізор, автомобіль). Велика частина відносних потреб породжується виробництвом. Це

означає, що поряд з виробництвом нових товарів, економічне зростання постійно створює нові потреби.

Залежність між суспільним добробутом і економічним зростанням прямо пов'язано з етапом розвитку того чи іншого суспільства [4].

Удосконалення продуктивних сил тягне за собою розширення потреб людини і зміну способів їх задоволення. Водночас розширення потреб людини є потужним стимулом розвитку продуктивних сил. Взаємозв'язок між економічним зростанням і соціальним розвитком у різних підсистемах світового господарства проявляється по-різному.

Розвиток засобів масових комунікацій, їхня глобалізація привели до того, що зростання потреб сформувало нові механізми. Сукупний споживчий попит у менш розвинених країнах, формуючись на базі грошових доходів окремих індивідів, почав брати за основу товари та послуги, які не є традиційними, а спираються на більш високі технічні стандарти. У таких країнах матеріальні потреби випереджають їхній економічний розвиток. У результаті зазначених обставин заглибився розрив між станом продуктивних сил і характером потреб, а це веде до зростання соціальної напруженості.

Однією з найважливіших цілей економічного зростання є збільшення можливостей розвитку людини [7]. Роль людини визначається тим, що вона є і фактором, і суб'єктом продуктивних та інших суспільних відносин.

Важливим компонентом цих відносин є дохід, проте цей чинник не єдиний у житті людини. Показниками добробуту також є здоров'я, освіта, хороша екологія, свобода.

Розвиток людини передбачає, що кожне суспільство має вкладати матеріальні кошти в освіту, охорону здоров'я, харчування та соціальне забезпечення його членів, щоб вони відігравали активну роль в економічній, політичній і соціальній сферах. Стратегія розвитку суспільства повинна забезпечувати достатні можливості для зростання доходів і зайнятості. Тільки тоді розвиток суспільства буде зорієнтовано на людину, коли він веде до задоволення потреб кожного і забезпечує можливості для всіх. Такий підхід передбачає існування достатньо широкої системи соціального забезпечення. При цьому повинні дотримуватися дві умови: перша - вибір однієї людини не повинен обмежувати вибір іншої; друга умова - покращуючи життя нинішнього покоління, не можна забувати про майбутнє, тобто економічне зростання повинне бути стійким [1; 6].

Відомо, що розвиток продуктивних сил і функціонування господарства в остаточному підсумку спрямовано на задоволення потреб людини. Вироблений продукт повинен споживатися. Задоволення потреб пов'язано з характеристикою такої категорії, як "якість життя". Поняття добробуту включає не тільки економічні, а і якісні аспекти. У цьому сенсі добробут людини включає і такі показники, як зміна природного або суспільного сере-

довища, динаміку громадської чи індустріальної відчуженості, злочинність, страх, щастя тощо. Усі разом вони складають поняття якості життя.

Показники якості життя мають об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивні показники відображають такі сторони, як дохід на душу населення, міграція, відсоток смертності, ступінь рівності під час розподілу доходів, система освіти. Сюди ж належать такі явища, як злочинність, алкоголізм, розлучення, самогубство тощо, які характеризують незадоволення суспільства. Суб'єктивні показники використовуються як додаткові величини, наприклад поняття "необхідні товари" і "товари розкоші".

Якість життя є багатогранним поняттям і одним показником не визначається. Тут використовуються певні комплекси економічних і соціальних показників, що відображають ставлення індивідів до умов життя та їхнього добробуту. До них належать показники зростання добробуту, стилю життя, індивідуального сприйняття щастя, тривалості життя.

Соціальні індикатори відображають середні соціальні досягнення серед усіх груп населення. Ці індикатори в цілому показують, яка частка людей, що користуються соціальними благами, зростає. Однак, на превеликий жаль, міжгалузеві відмінності посилюються. Так, наприклад, домашні господарства в аграрній сфері отримують менший прибуток, ніж в інших секторах економіки. Глибокі розходження є в тих країнах, які розвиваються, порівняно з індустріально розвиненими.

Під час ослаблення економічного зростання відбувається зростання негативних явищ. У таких країнах зростає індивідуалізм, ослаблення сімейних цінностей, посилюються випадки глибокої депресії серед молоді.

У країнах, що розвиваються, спостерігаються ті ж самі соціальні тенденції, що й у промислово розвинених. Соціальні проблеми гостро проявляються в містах, де бідність і брак матеріальних можливостей існують поряд з матеріальним благополуччям і розкішшю. Крім того, у більшості країн світу економічне зростання супроводжується зростанням матеріального благополуччя і одночасно соціальним дискомфортом.

Разом з тим економічний і соціальний прогрес - це самостійні поняття і між ними існують певні протиріччя. Розвиток світової економіки знає чимало випадків, коли економічне зростання не супроводжується адекватним соціальним прогресом. У 80-ті рр. ХХ ст. Бразилія і Пакистан мали досить високі темпи економічного зростання, чого не можна сказати про соціальний прогрес у цих країнах.

Безсумнівно, що економічне зростання повинно сприяти підтримці соціальної справедливості в суспільстві й підвищувати суспільний добробут.

За оцінками Світового банку у 2009 р. ВВП на душу населення в Україні становив близько 7 тис. дол. США за паритетом купівельної спроможності. За цим показником наша країна випередила лише Молдову й Алба-

нію. Отже, і зростання рівня суспільного добробуту перебуває на відповідному рівні.

Для довідки зазначимо, що Світовий банк у 2010-2011 рр. прогнозує зростання світового ВВП лише на 1-3,5%, побоюючись, що відновлення світової економіки матиме затяжний характер.

Наведемо фактори, які будуть сприятиме швидкому зростанню українського ВВП.

По-перше, стабілізація курсу національної грошової одиниці. Спочатку вона надмірно сильно обвалилася після розпаду СРСР, а потім утримувалася на заниженому рівні в період активного лобіювання слабкої гривні вітчизняними експортерами (насамперед металургами). Зрозуміло, що резерв зростання за рахунок девальвованої раніше гривні довго допомагати багатіти середнім українцям не буде.

По-друге, українці мають величезний потенціал зростання офіційного ВВП на душу населення за рахунок детінізації економіки, передусім зарплат. Якщо подивитися на той же ринок нерухомості, то виходячи з київських цін у співвідношенні до доходів населення тіньова економіка в країні становить не менше половини, а то й двох третин. Поступова детінізація країни слідом за виходом і підготовкою до виходу багатьох провідних українських компаній на західні ринки капіталів дасть змогу забезпечити стабільне зростання ВВП на душу населення.

Третім чинником, ще не задіяним на повну міць, є інвестиції. Причому не тільки іноземні, а й державні (в інфраструктуру в основному), і приватні національні (не стільки в ринок нерухомості, скільки у вітчизняний фондовий ринок).

Висновки. Сьогодні в Україні проводиться соціально-економічна політика, спрямована на економічне зростання, збільшення доходів населення і на зростання якості життя в цілому. Залишається лише її виконати згідно з тими зобов'язаннями, які держава взяла на себе.

Спираючись на колосальний людський капітал, у якому нині зосереджений значний контингент учених, фахівців та володіючи потужним ресурсним і виробничим потенціалом, Україна містить в собі великі можливості подальшого економічного розвитку. Шляхи їх використання мають стати предметом наукових досліджень у цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Дікон Б. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту / Б. Дікон, М. Халс, П. Стабс ; [пер. з англ. А. Олійника та ін.]. - К. : Основи, 1999. - 346 с.

2. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / Теренс М. Ганслі ; [пер. з англ. О. Перепада]. - К. : Основи, 1995. - 280 с.

3. Основи економічної теорії : підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко та ін. - К. : Вища шк., 2001. - 606 с.
4. Радіонова І. Макроекономіка та економічна політика / Ірина Радіонова. - К. : Таксон, 1996. - 210 с.
5. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Адам Смит. - М. : Директ-Медиа, 2007. - 654 с.
6. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Джозеф Е. Стігліц ; [пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський.]. - К. : Основи, 1998. - 854 с.
7. Спікер П. Соціальна політика: теми та підходи / Поль Спікер. - К. : Фенікс, 2000. - 400 с.

Наталія Олійник,

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри економічної теорії та історії економіки НАДУ

Розвиток інфраструктури ринку житла в Україні: актуальні проблеми та напрями державного регулювання

У статті розкрито сутність та функції інфраструктури ринку житла. Визначено проблеми у розвитку окремих інститутів інфраструктури ринку житла та окреслено шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: державна реєстрація прав на житло, державне регулювання інфраструктури ринку житла, інфраструктура ринку житла, оціночна діяльність на ринку житла, ринок житла, ріелтори, страхування житла.

In the article it is revealed the essence and functions of housing market's infrastructure. The author identifies the problems in development of some institutes of housing market's infrastructure and works out the ways of their solving.

Key words: state registration of property rights on housing, state regulation of housing market's infrastructure, infrastructure of housing market, appraisal activity at housing market, housing market, real estate brokers, housing insurance.

Постановка проблеми. Одним з найбільш проблемних питань функціонування ринку житла в Україні наразі залишається нерозвиненість його інституційної інфраструктури, недосконалість та неврегульованість багатьох аспектів діяльності професійних учасників ринку: ріелторів, оцінювачів, страховиків. Недосконалою є система державної реєстрації прав на нерухоме майно, що зумовлює потребу в реалізації державою комплексу заходів, спрямованих на розвиток інфраструктури ринку житла. Зазначене актуалізує дослідження інституціональної складової інфраструктури ринку житла.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених раніше частин проблеми. Питання ролі та місця, методів і заходів державного регулювання окремих інститутів інфраструктури ринку житла досліджуються в роботах таких учених, як О.Ю.Амосов [1], Н.В.Шкільова [9; 10]